

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ДОМБРОВСЬКА СОФІЯ ОЛЕКСІЇВНА

УДК 658.15:330.131.7

ДИСЕРТАЦІЯ

УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА
В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ / С.О. Домбровська

Науковий керівник: **Лапіна Ірина Сергіївна**,
кандидат економічних наук, доцент

Одеса – 2019

АНОТАЦІЯ

Домбровська С.О. Управління структурою капіталу підприємства в умовах невизначеності та ризику. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – «Гроші, фінанси і кредит». – Одеський національний економічний університет, Одеса, 2019.

У дисертації представлено вирішення важливого науково-практичного завдання – поглибленню теоретичних і методичних засад та формуванню практичних рекомендацій щодо удосконалення управління структурою капіталу підприємства в умовах ризику та невизначеності економічного середовища.

У першому розділі обґрунтовано науковий підхід до управління структурою капіталу підприємства; досліджено методичні засади оцінювання вартості і структури капіталу; виявлено вплив факторів економічної невизначеності й ризиків на управління структурою капіталу підприємства.

Узагальнення теоретичних положень фінансової науки надало можливість поглибити розуміння економічної природи капіталу підприємства та розширити понятійний апарат дослідження. Запропоновано розглядати капітал як об'єкт фінансового управління, що представлений у формі інтегрованих у виробництво власних та позикових коштів фінансування діяльності підприємства і який характеризується безперервним рухом та здатністю приносити дохід. Дослідження теоретико-методичних основ управління капіталом підприємства надало змогу обґрунтувати науковий підхід до управління структурою капіталу, який передбачає формування стратегічної карти оптимізації структури капіталу, використання системи показників оцінки рівня ризику і орієнтований на імплементацію ризик-стратегії. Запропонований підхід до управління структурою капіталу підприємства дозволяє виявити можливі порушення у використанні капіталу та запровадити відповідні механізми подолання негативних тенденцій.

Узагальнення методичних засад оцінювання вартості і структури капіталу підприємства дало змогу сформулювати науково-методичні підходи до

оптимізації структури капіталу підприємства в умовах невизначеності та ризиків через дослідження показників фінансово-економічного стану суб'єкта і обґрунтування логіки взаємозв'язку та взаємоузгодженості між ліквідністю, діловою активністю, фінансовою стійкістю, рентабельністю. За допомогою представлених підходів надається можливість оцінити рівень ефективності управління структурою капіталу підприємства.

Обґрунтовано, що здійснення управлінського процесу на підприємстві під впливом нестабільності сучасного економічного простору неможливе без його адаптації до існуючих специфічних умов, що потребує ідентифікації та систематизації внутрішніх і зовнішніх факторів. Розроблено теоретико-методичні засади щодо виявлення впливу факторів невизначеності та ризиків на управління структурою капіталу підприємства на основі виокремлення ключових проблем, розробки рекомендацій та обґрунтування превентивних заходів щодо запобігання виникненню цих проблем.

У другому розділі проаналізовано вплив процесів деіндустріалізації на управління структурою капіталу промислових підприємств України; здійснено комплексну оцінку фінансового стану підприємств машинобудівної галузі України та проведено аналіз тенденцій змін в їх структурі капіталу; розвинуто науково-методичні підходи до оптимізації структури капіталу підприємств машинобудівної галузі в умовах ризику й економічної невизначеності.

Проведено аналіз впливу процесів деіндустріалізації на діяльність промислових підприємств України та оцінку їх фінансового стану, що надало можливість здійснити комплексну діагностику ефективності системи управління капіталом та оцінити рівень ефективності управління структурою капіталу.

Проаналізовано зміни в структурі капіталу промислових підприємств України, що стало засадою для виявлення основних проблем та перешкод для ефективного управління капіталом суб'єктів господарювання. За результатами проведеного аналізу та оцінки динамічних змін у структурі капіталу підприємств України виявлено, що має місце стійке зменшення частки власного капіталу на вітчизняних підприємствах. Отримані результати дослідження дозволили виявити

високий рівень ризику використання капіталу для вітчизняних підприємств, що спричинено відсутністю вільних коштів для фінансування їх розвитку. Встановлено, що найбільш вразливою галуззю економіки України до економічної нестабільності та процесів деіндустріалізації є машинобудування.

Доведена необхідність впровадження комплексу заходів з оптимізації структури капіталу за допомогою інструментарію визначення вартості і структури капіталу, що забезпечить обґрунтованість управлінських рішень у сфері формування структури капіталу. Розвинуто науково-методичний підхід до оптимізації структури капіталу, який передбачає групування підприємств у дві групи: перша група складається з підприємств, стратегія управління капіталом яких спрямована на залучення і використання позикових коштів, а друга група – з підприємств, які оперують у більшості власними коштами.

Обґрунтовано необхідність безперервного моніторингу факторів економічної невизначеності та ризиків при формуванні структури капіталу. Потужним інструментом вирішення даного завдання запропоновано використання нейромережевого методу.

Представлено теоретико-методичний підхід до виявлення величини частки позикового капіталу, яка б забезпечувала формування оптимальної структури капіталу для підприємств України. Доведено, що, за умови дотримання рекомендованих значень коефіцієнта фінансового ризику, розраховані відповідно даному підходу показники концентрації позикового капіталу мають змогу стабілізувати фінансово-економічний стан господарюючого суб'єкта.

Обґрунтована доцільність залучення позикового капіталу за умови, якщо його вартість менша за значення рентабельності активів підприємства. Встановлено, що з метою ефективного залучення коштів використання методу оцінки структури капіталу за критерієм мінімізації вартості капіталу дозволяє виявити вартість позикового капіталу, яка б забезпечувало фінансову стійкість та платоспроможність суб'єкта.

У третьому розділі обґрунтовано стратегічні орієнтири забезпечення ефективності системи управління структурою капіталу; розроблено науково-

методичні підходи до оцінювання впливу чинників на структуру капіталу підприємства; запропоновано науково-методичні рекомендації щодо побудови оптимальної структури капіталу підприємства в умовах невизначеності і ризиків.

Обґрунтовано стратегічні орієнтири забезпечення ефективності системи управління структурою капіталу, які сприяють адаптації підприємства до дії факторів ризиків та економічної невизначеності та надають можливість за допомогою використання інструментарію оптимізації структури капіталу удосконалити фінансово-економічну діяльність підприємства. На основі ідентифікації та систематизації факторів економічного простору побудовано матрицю перехресного аналізу впливу ендогенних та екзогенних чинників на структуру капіталу та управління нею.

Виявлено залежність вартості капіталу від структури капіталу підприємства, що стало засадою для побудови графіків імітаційних кривих для визначення оптимального значення частки позикового капіталу. Розроблено науково-методичні підходи до оцінювання впливу чинників на структуру капіталу, що передбачає врахування специфіки сфери діяльності суб'єкта, вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища і дозволяє сформулювати стратегію управління структурою капіталу з метою стабілізації фінансово-економічного стану підприємства.

Встановлено, що здійснення ефективного процесу управління структурою капіталу на підприємстві передбачає формування гнучкої фінансової стратегії управління, що забезпечить адаптацію суб'єктів до сучасних економічних тенденцій. Визначено індивідуальну оптимальну структуру капіталу підприємств за умови дотримання рекомендованого рівня фінансового ризику.

Обґрунтовано використання структурно-функціонального моделювання бізнес-процесів управління, які уможливають реалізацію процесу перманентного моніторингу структури капіталу, її коригування та оптимізацію. Запропоновано науково-методичні рекомендації до удосконалення системи управління структурою капіталу підприємства в мінливих економічних умовах,

які надають змогу вирішити проблему ефективного формування та раціонального використання капіталу на підприємстві.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що розроблені науково обґрунтовані рекомендації можуть бути використані для імплементації управлінських рішень щодо формування і використання капіталу, спрямованих на забезпечення функціонування підприємства в умовах дії стресорів економічного середовища.

Наукові розробки, висновки і практичні рекомендації дисертаційної роботи були впроваджені публічним акціонерним товариством «Одеський завод поршневих кілець» з метою підсилення інноваційної складової і підвищення інвестиційної привабливості підприємства. Керівництво товариства з обмеженою відповідальністю «Холдингова компанія "МІКРОН"» впровадило основні рекомендації щодо оцінювання факторів впливу на управління структурою капіталу для обґрунтування управлінських рішень на підприємстві. Товариство з обмеженою відповідальністю «БЛЕК СІ ПАРТНЕРС» впровадило у свою діяльність використання інструментарію оптимізації структури капіталу. Окремі результати дисертаційної роботи було прийнято до впровадження Одеською регіональною торгово-промисловою палатою. Основні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Одеського національного економічного університету.

Ключові слова: капітал підприємства, управління структурою капіталу, джерела фінансування, вартість капіталу, оптимальна структура капіталу, невизначеність економічного середовища, фінансовий ризик.

ABSTRACT

Dombrovska S.O. Managing the capital structure of the enterprise in conditions of uncertainty and risk. – Qualified scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Economic Sciences, specialty 08.00.08 – «Money, Finance and Credit». – Odessa National Economic University, Odessa, 2019.

The dissertation is devoted to the deepening of theoretical and methodological foundations and the formation of practical recommendations for improving the management of the capital structure of an enterprise in conditions of risk and uncertainty of the economic environment.

In the first section the scientific approach to managing the capital structure of the enterprise has been substantiated; methodical principles of valuation and capital structure have been investigated; the influence of factors of economic uncertainty and risks on the management of the capital structure of the enterprise has been revealed.

Generalization of theoretical provisions of financial science stipulated the possibility to deepen understanding of the economic nature of the enterprise capital and as well as to expand the conceptual apparatus of the research. The research has proposed to consider capital as an object of financial management, which is presented in the form of own and borrowed funds of financing of activity of the enterprise integrated into production as well as characterized by continuous movement and ability to generate income. The study of the theoretical and methodological foundations of enterprise capital management allowed to substantiate the scientific approach to managing the capital structure, which involves the formation of a strategic map of optimization of the capital structure, the use of a system of indicators of risk level assessment and focused on the implementation of risk strategy. The proposed approach to managing the capital structure of an enterprise allows to identify possible violations in the use of capital and introduce appropriate mechanisms for overcoming negative trends.

Generalization of methodical principles of valuation and capital structure of the enterprise has stipulated the formulation of scientific and methodological approaches to optimize the capital structure of the enterprise in the conditions of uncertainty and risks

through research of indicators of financial and economic condition of the economic entities as well as has proved the logic of interconnection and consistency between liquidity, business activities, financial stability, and profitability. The presented approaches provide an opportunity to evaluate the level of efficiency of managing the capital structure of the enterprise.

It has been substantiated that the implementation of the management process at the enterprise under the influence of instability of the modern economic space is impossible without its adaptation to the existing specific conditions that requires the identification and systematization of internal and external factors. Theoretical and methodological foundations for revealing the influence of uncertainty and risk factors on the management of the capital structure of the enterprise based on the identification of key problems, development of recommendations and substantiation of preventive measures to avoid the occurrence of these problems have been elaborated.

In the second section the impact of de-industrialization processes on the management of capital structure of industrial enterprises in Ukraine has been analysed; a complex assessment of the financial condition of enterprises of the machine-building industry of Ukraine has been made and the trends of changes in their capital structure have been analyzed; scientific and methodological approaches to optimize the capital structure of enterprises of machine-building industry under conditions of risk and economic uncertainty have been developed.

Conducting an analysis of the impact of de-industrialization processes on the activity of industrial enterprises in Ukraine and assessment of their financial condition stipulated to carry out a comprehensive diagnosis of the effectiveness of the management system of the structure capital and to estimate the level of efficiency of the capital structure management.

Changes in the capital structure of Ukrainian industrial enterprises which have become the basis for identifying major problems and obstacles to the effective capital management of the economic entities have been analyzed. According to the results of the analysis and assessment of dynamic changes in the capital structure of Ukrainian enterprises it has been revealed that there is a steady decrease in the share of equity at

domestic enterprises. The results of the research have revealed a high level of risk of capital use for domestic enterprises, that has been caused by the lack of available funds to finance their development. It has been proved that engineering is the most vulnerable sector of the Ukrainian economy to economic instability and processes of de-industrialization.

The necessity of introducing a set of measures for optimization of the capital structure by means of tools for determining the value and structure of the capital which will ensure the soundness of management decisions in the sphere of capital structure formation has been proved. The scientific and methodological approach to capital structure optimization which involves the division of enterprises into two groups: the first group consists of enterprises, the capital management strategy of which is aimed at attracting and using borrowed funds has been developed as well as and the second group consists of enterprises operating in their own funds.

The necessity of continuous monitoring of economic uncertainty and risk factors while forming the capital structure has been substantiated. The use of a neural network method has been proposed as a powerful tool for solving this task.

The theoretical and methodical approach to revealing the value of the share of loan capital that would ensure the formation of an optimal capital structure for Ukrainian enterprises has been presented. It has been proved that due to the recommended values of the financial risk ratio the indicators of concentration of debt capital, calculated according to this approach can stabilize the financial and economic condition of the economic entity.

The reasonable expediency of attracting debt capital provided that its value is less than the value of efficiency of assets of the enterprise has been substantiated. It has been established that in order to attract funds effectively using the method of estimating the capital structure by the criterion of minimizing the cost of capital it is possible to identify the value of borrowed capital which would provide financial stability and solvency of the economic entity.

In the third section the strategic guidelines for ensuring the effectiveness of the capital structure management system have been substantiated; scientific and

methodological approaches to assessing the influence of factors on the capital structure of the enterprise have been developed; the scientific and methodological recommendations on the construction of the optimal capital structure of the enterprise in the conditions of uncertainty and risks have been offered.

The strategic orientations for ensuring the effectiveness of the capital structure management system which contribute to the adaptation of the enterprise to the influence of risk factors and economic uncertainty and provide an opportunity to improve the financial and economic activity of the enterprise through the use of optimization tools of the capital structure have been substantiated in the research. On the basis of identification and systematization of economic space factors, a matrix of cross-analysis of the influence of endogenous and exogenous factors on the capital structure and its management has been developed.

The dependence of the cost of capital on the capital structure of the enterprise which became the basis for plotting the simulation curves to determine the optimal value of the share of borrowed capital has been revealed. The scientific and methodological approaches to the estimation of the influence of factors on the capital structure that considers the consideration of the activities of the economic entities, the influence of factors of external and internal environments as well as allows to form a strategy of the capital structure management in order to stabilize the financial and economic condition of the enterprise.

It has been proved that the implementation of an effective process of managing the capital structure at the enterprise requires the development of a flexible financial management strategy that will allow the entities to adapt to the current economic trends. The individual optimal structure of capital of enterprises providing with the recommended level of financial risk has been determined.

The use of structural and functional modeling of business processes of management that allow realization of the process of permanent monitoring of capital structure, its adjustment and optimization has been substantiated. The scientific and methodological recommendations for improvement of the system of management of the capital structure of the enterprise in the changing economic conditions which allow to

solve the problem of efficient formation and rational use of capital at the enterprise have been offered.

The practical significance of the results obtained means that scientifically sound recommendations which have been developed can be used to implement managerial decisions on the formation and use of capital aimed at ensuring the functioning of the enterprise in the conditions of stress of the economic environment.

Scientific developments, conclusions and practical recommendations of the scientific thesis have been implemented by the public joint-stock company «Odessa Piston Ring Factory» in order to enhance the innovative component and increase the investment attractiveness of the enterprise. The management of the limited liability company «Holding Company MICRON» has implemented the main recommendations for assessing the factors of influence on the management of the capital structure to substantiate management decisions at the enterprise. Limited liability company «BLACK SEA PARTNERS» has used the capital structure optimization tools in its activities. Some results of the dissertation have been accepted for implementation by the Odessa Regional Chamber of Commerce and Industry. The main provisions, conclusions and recommendations of the research are being implemented in the educational process of the Odessa National Economic University.

Key words: enterprise capital, management of capital structure, sources of financing, cost of capital, optimal capital structure, uncertainty of economic environment, financial risk.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Домбровська С. О. Фінансовий контролінг як інструмент в системі антикризового управління в реальному секторі економіки. *Стабілізація фінансово-економічної системи України: новітні моделі та перспективи розвитку*: монографія / за заг. ред. О. М. Гончаренко, О. С. Світличної. Одеса: Атлант, 2017. 271 с. (17,5 д. а.) *Особистий внесок здобувача: визначено роль фінансового контролінгу в системі антикризового управління в реальному секторі економіки* (0,5 д. а.)
2. Домбровська С. О. Формування сучасного механізму управління інвестиційними потоками суб'єктів господарювання. *Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи*: монографія / за заг. ред. В. Г. Баранової, О. М. Гончаренко. Харків: «Діса плюс», 2019. 370 с. (21,62 д. а.) *Особистий внесок здобувача: здійснено аналіз інвестиційної діяльності в Україні та висвітлено формування механізму управління інвестиційними потоками суб'єктів господарювання* (0,4 д. а.)
3. Домбровська С. О. Тенденції системи формування фінансових ресурсів підприємств України та шляхи її вдосконалення. *Науковий вісник ОНЕУ*. 2015. № 2 (222). С. 42–53. (0,6 д. а.) (*Science Index, Google Scholar*)
4. Домбровська С. О. Вплив фінансового ризику на систему управління фінансовими ресурсами підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень: збірник наукових праць*. 2016. № 2 (61). С. 184–193. (0,8 д. а.) (*Index Copernicus, RePEc, WorldCat, EPIHPLUS, UlrichWeb*)
5. Dombrovska S. O., Shostak I. I. The role and importance of the enterprise`s borrowed capital. *Economic Processes Management: International Scientific E-Journal*. 2016. No 2 (11). URL: http://epm.fem.sumdu.edu.ua/download/2016_2/2016_2_9.pdf (0,6 д. а.) *Особистий внесок здобувача: окреслено проблеми використання позикового капіталу та визначено основні напрямки підвищення ефективності управління позиковим капіталом для підприємств України* (0,5 д. а.) (*Index Copernicus, Google Scholar, SSOAR, SIS, Cite Factor, OAJI, Research Bible, GIF, JIFactor, IIFS*)

6. Домбровська С. О., Лапіна І. С. Адаптація фінансової стратегії підприємства до сучасних умов в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Економічні науки»*. 2017. № 25. Ч. 1. С. 138–141. (0,6 д. а.) *Особистий внесок здобувача: визначено цілі та завдання фінансової стратегії підприємства, обґрунтовано її роль у загальній системі управління* (0,4 д. а.)

7. Домбровська С. О. Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства. *Науковий економічний журнал «Інтелект XXI»*. 2017. № 6. С. 46–50. (0,5 д. а.) (*Index Copernicus*)

8. Домбровська С. О. Стратегічні орієнтири управління структурою капіталу підприємства. *Держава та регіони. Серія: «Економіка та підприємництво»*. 2018. № 4 (103). С. 113–119. (0,5 д. а.) (*Index Copernicus*)

9. Домбровська С. О. Вплив деіндустріалізаційних процесів на управління структурою капіталу підприємств України. *Вісник Одеського національного університету. Серія: «Економіка»*. 2019. Вип. 1 (74). Т. 24. С. 50–54. (0,5 д. а.) (*Index Copernicus, Google Scholar*)

10. Домбровська С. О. Оптимізація структури капіталу підприємства в умовах невизначеності економічного середовища. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 1 (63). С. 100–107. (0,5 д. а.) (*Index Copernicus*)

11. Домбровська С. О. Управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах трансформації економіки України. *Economics, management, law: problems of establishing and transformation: Collection of scientific articles*. 2016. Р. 179–182. (0,3 д. а.) (*Science Index, CPCI-SSH*)

12. Домбровська С. О. Актуальні проблеми банківського кредитування для підприємств України. *European Journal of Economics and Management*. 2018. Vol. 4. Issue 1. Р. 65–71. (0,5 д. а.) (*Index Copernicus, ISI, ERIC, EBSCO*)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

13. Домбровська С. О. Роль та значення позикового капіталу підприємства. *Економіко-правові дослідження: міждисциплінарна взаємодія: матеріали І міжнар. наук.-практ. конф., 26 вересня 2016 р. Харків, 2016*. С. 42–44. (0,3 д. а.)

14. Домбровська С. О. Економічне значення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства. *Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика*: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., 6–8 жовтня 2016 р. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М.І., 2016. С. 27–28. (0,2 д. а.)

15. Домбровська С. О. Вартість капіталу та її вплив на ринкову вартість підприємства. *Актуальні питання економічних наук*: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., 9–10 червня 2017 р. Херсон: ВД «Гельветика», 2017. С. 30–33. (0,2 д. а.)

16. Домбровська С. О., Лапіна І. С. Застосування системного підходу в управлінні фінансовими ресурсами підприємства. *Теорія і практика сучасної науки (частина I)*: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., 15–16 червня 2017 р. Київ: МЦНД, 2017. С. 32–34. (0,2 д. а.) *Особистий внесок здобувача: проаналізовано динаміку змін капіталу підприємств України та обґрунтовано системний підхід до управління фінансовими ресурсами* (0,15 д. а.)

17. Домбровська С. О. Аналіз сучасних тенденцій стану фінансових ресурсів підприємств України. *Актуальні питання фінансів, економіки, обліку та менеджменту: теорія і практика*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 4 грудня 2017 р. Полтава: ЦФЕНД, 2017. Ч. 2. С. 25–27. (0,2 д. а.)

18. Домбровська С. О. Напрямки вдосконалення управління фінансовими ресурсами промислового підприємства. *Перспективи розвитку економічної системи з урахуванням сучасних євроінтеграційних процесів*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 17 березня 2018 р. Дніпро: НО «Перспектива», 2018. С. 73–77. (0,2 д. а.)

19. Домбровська С. О. Потенціал формування оптимальної структури капіталу підприємств України. *Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами*: матеріали II всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 7 грудня 2018 р. Київ: КНЕУ, 2018. С. 102–105. (0,2 д. а.)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	17
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	25
1.1. Наукові підходи до управління структурою капіталу підприємства	25
1.2. Методичні засади оцінювання вартості і структури капіталу підприємства.....	47
1.3. Вплив факторів невизначеності та ризиків на управління структурою капіталу підприємства	63
Висновки до розділу 1	79
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЯ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	82
2.1. Аналіз процесів деіндустріалізації та їх вплив на управління структурою капіталу підприємств машинобудування	82
2.2. Оцінка фінансового стану підприємств машинобудування та сучасні тенденції змін в їх структурі капіталу	103
2.3. Науково-методичні підходи до оптимізації структури капіталу підприємств машинобудування в умовах невизначеності та ризиків	125
Висновки до розділу 2	143
РОЗДІЛ 3. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИЗИКУ І НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	146
3.1. Стратегічні орієнтири забезпечення ефективності системи управління структурою капіталу підприємства.....	146
3.2. Науково-методичні підходи до оцінювання впливу чинників на структуру капіталу підприємства.....	162
3.3. Науково-методичні рекомендації до удосконалення системи управління структурою капіталу підприємства в умовах невизначеності та ризиків	182
Висновки до розділу 3	202

ВИСНОВКИ.....	204
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	208
ДОДАТКИ.....	227

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Економічний розвиток в умовах глобалізації характеризується посиленням конкуренції, мінливістю й невизначеністю факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, швидкістю поширення кризових явищ, що підвищує рівень фінансового ризику для учасників виробничого процесу. За таких умов капітал підприємства стає потужною основою розвитку економіки країни, забезпечує інтереси суб'єктів господарювання, відіграє виняткову роль у вирішенні проблем розвитку української економіки. Формування на підприємстві оптимальних пропорцій власного та позикового капіталу є необхідною умовою для забезпечення відтворювального процесу і успішного функціонування суб'єкта господарювання. Структура капіталу забезпечує результати фінансової, операційної і інвестиційної діяльності, впливає на рівень рентабельності і фінансових ризиків у процесі функціонування підприємства.

Відповідно до цього зростає необхідність теоретичних і практичних розробок у сфері управління капіталом підприємства з урахуванням ризиків. Взаємозв'язок факторів впливу на структуру капіталу та управління нею вимагає перманентного моніторингу і розробки підходів до вирішення проблем сфери управління капіталом як з точки зору теорії, так і практики.

Разом з тим фрагментарність досліджень науковцями проблематики формування та використання капіталу підприємства в умовах невизначеності і ризиків не в повній мірі дає відповідь на численні питання, тому стають необхідними подальші наукові пошуки, спрямовані на дослідження теоретико-методичних засад управління структурою капіталу і, відповідно, побудову дієвої системи управління нею.

Теоретичним і практичним аспектам побудови системи управління капіталом підприємства присвячено значну кількість наукових досліджень як зарубіжних, так і вітчизняних учених-економістів. Теорія формування структури капіталу набула розвитку у працях: Ю. Брігхема, Дж. К. Ван Хорна, М. Міллера, Ф. Модільяні, О. П. Близнюк, І. В. Журавльової, І. В. Зятковського,

В. В. Ковальова, А. В. Міщенко та ін. Науково-теоретичне обґрунтування управління структурою капіталу підприємства знайшло відображення у роботах вчених: І. О. Бланка, В. Є. Власюка, Г. О. Дорошенко, Г. П. Куліш, І. С. Лапіної, Г. О. Партин, О. О. Терещенка, А. О. Черкасової та ін. Окремі питання оптимізації структури капіталу підприємства висвітлені у працях науковців: Н. О. Ковальчук, А. М. Кравцової, І. Л. Латишевої, А. М. Поддєрьогіна, В. В. Фощана та ін. Проблема невизначеності економічного середовища розглянута такими вченими, як: Ф. Х. Найт, Дж. Ротманс, В. Е. Уолкер, В. В. Вітлінський, Г. В. Савицька, К. Д. Семенова та ін. Зокрема, стратегічні пріоритети розвитку підприємств в умовах деіндустріалізації та неоіндустріалізації є об'єктом уваги таких учених, як: В. М. Геєць, С. С. Губанов, Т. Г. Доброва, М. І. Зверяков та ін.

Враховуючи наукові напрацювання зарубіжних і вітчизняних учених, усе ще залишаються недостатньо висвітленими питання розробки системи оптимізації структури капіталу підприємства під впливом стресорів економічного середовища та впровадження такої системи у діяльність підприємств. Окремої уваги потребує низка питань, пов'язаних із формуванням фінансової стратегії управління капіталом на основі діагностики і прогнозування структури капіталу з урахуванням факторів економічної невизначеності та ризиків.

Важливість дослідження окреслених питань щодо управління структурою капіталу підприємства, фрагментарність їх наукової розробленості і практична значущість зумовили вибір теми дисертаційної роботи, визначили мету, завдання, логіку і структуру дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку Одеського національного економічного університету. Проведене дослідження пов'язано з науковими темами «Проблеми розвитку фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції» (ДР № 0114U000277), за якою досліджено теоретико-методичні засади управління структурою капіталу підприємства, і «Розвиток системи корпоративного фінансового управління в Україні» (ДР № 0119U102056),

відповідно до якої розроблено пропозиції щодо оптимізації структури капіталу підприємства в умовах економічної невизначеності. Положення дисертаційної роботи щодо науково-методичних підходів до удосконалення управління структурою капіталу підприємства знайшли відображення в межах госпрозрахункової теми «Оцінка руху грошових потоків компанії задля нейтралізації фінансових наслідків економічної кризи в Україні» (ДР № 0119U102516).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретичних засад і методичних підходів і розробка на цій основі практичних рекомендацій щодо удосконалення управління структурою капіталу підприємств у сучасних умовах в Україні. Для досягнення означеної мети в дисертації поставлено наступні *завдання*:

- узагальнити і поглибити теоретичні положення фінансової науки щодо економічної сутності капіталу підприємства, обґрунтувати наукові підходи до управління структурою капіталу підприємства;
- дослідити методичні засади оцінювання вартості і структури капіталу підприємства;
- виявити вплив факторів економічної невизначеності і ризиків на управління структурою капіталу підприємства;
- проаналізувати процеси деіндустріалізації та їхній вплив на управління структурою капіталу підприємств машинобудування;
- здійснити комплексну оцінку фінансового стану підприємств машинобудування і провести аналіз змін в їхній структурі капіталу;
- сформулювати науково-методичні підходи до оптимізації структури капіталу підприємства в умовах ризику і невизначеності;
- обґрунтувати стратегічні орієнтири забезпечення ефективності системи управління структурою капіталу підприємства;
- розробити науково-методичні підходи до оцінювання впливу чинників на структуру капіталу підприємства;

– запропонувати науково-методичні рекомендації до удосконалення системи управління структурою капіталу підприємства в умовах невизначеності і ризику.

Об'єктом дослідження є процеси управління структурою капіталу підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні і прикладні аспекти управління структурою капіталу підприємств України в умовах невизначеності та ризику.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є фундаментальні положення економічної теорії, теорії фінансів, фінансового менеджменту, наукові праці українських та зарубіжних учених з питань управління структурою капіталу підприємства.

Щоб досягти поставленої мети, у роботі було використано наступні сучасні загальнонаукові і спеціальні методи дослідження, зокрема метод структурно-логічного аналізу (при формуванні логічної структури дослідження); методи аналізу та синтезу (при дослідженні еволюції теоретичних поглядів щодо економічної природи капіталу підприємства; при дослідженні елементів системи управління структурою капіталу підприємства); метод експертних оцінок (при визначенні індикаторів оцінювання капіталу підприємства; при обґрунтуванні стратегічних орієнтирів, спрямованих на забезпечення ефективності системи управління структурою капіталу підприємства); методи порівняльного, коефіцієнтного, структурного аналізу і групування (при аналізі основних тенденцій у змінах показників структури капіталу підприємств машинобудівної галузі); метод економіко-математичного моделювання (при розробці моделі оптимізації структури капіталу з урахуванням впливу чинників ризику); метод кореляційно-регресійного аналізу (при оцінюванні впливу факторів на структуру капіталу й управління нею); графічний метод (при побудові схем, графіків, діаграм, рисунків); абстрактно-логічний метод та узагальнення (при формулюванні висновків).

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі і нормативно-правові акти Верховної Ради України; дані Державної служби статистики України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Національного банку України, Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України; матеріали й аналітичні звіти міжнародних організацій, матеріали первинного обліку і статистичної звітності підприємств; монографії та інші наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених-економістів з відповідної проблематики дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні важливого наукового завдання, пов'язаного з розвитком теоретичних і методичних засад та формуванням практичних рекомендацій щодо удосконалення управління структурою капіталу підприємства в умовах ризику і невизначеності економічного середовища.

Наукові результати, які характеризують новизну проведеного дослідження, полягають у наступному:

удосконалено:

– науковий підхід до управління структурою капіталу підприємства, який містить формування стратегічної карти оптимізації структури капіталу і, на відміну від існуючих, передбачає використання системи показників оцінки рівня ризику та орієнтований на імплементацію ризик-стратегії у діяльність підприємства з метою досягнення запланованих результатів управління. Даний підхід дозволяє виявити можливі порушення у використанні капіталу підприємства і запровадити відповідні механізми подолання негативних тенденцій;

– науково-методичні підходи до оцінювання впливу чинників на структуру капіталу та управління нею, які, на відміну від існуючих, передбачають врахування специфіки сфери діяльності підприємства, вплив факторів внутрішнього і зовнішнього середовища і дозволяють сформулювати стратегію управління структурою капіталу з метою стабілізації фінансово-економічного стану підприємства;

– наукові положення щодо формування стратегічних орієнтирів забезпечення ефективності системи управління структурою капіталу підприємства, які відрізняються від існуючих врахуванням чинників ризику та невизначеності економічного середовища, дозволяють сформувати покроковий сценарій поліпшення фінансово-господарського стану підприємства на основі виокремлення ключових проблем, пов'язаних з управлінням структурою капіталу, розробити рекомендації й обґрунтувати превентивні заходи щодо запобігання виникненню цих проблем;

набули подальшого розвитку:

– теоретичні положення фінансової науки щодо економічної сутності поняття «капітал підприємства», що представлений у формі інтегрованих у виробництво власних та позикових коштів фінансування діяльності підприємства і який характеризується безперервним рухом і здатністю приносити доход. Зазначений підхід поглиблює розуміння економічної природи даної дефініції і розширює понятійний апарат дослідження;

– теоретико-методичні засади щодо виявлення впливу факторів невизначеності і ризиків на управління структурою капіталу, які сприяють адаптації підприємства до дії цих факторів і дають можливість удосконалити фінансово-економічну діяльність за допомогою використання інструментарію оптимізації структури капіталу підприємства;

– методологія комплексної діагностики ефективності системи управління структурою капіталу підприємства, яка передбачає урахування показників фінансово-економічної діяльності, взаємоузгодженість та взаємозв'язок між ліквідністю, діловою активністю, фінансовою стійкістю, рентабельністю і формує підґрунтя для аналізу й оцінки рівня ефективності управління структурою капіталу підприємства;

– науково-методичні рекомендації до удосконалення системи управління структурою капіталу підприємства, яке функціонує в мінливих економічних умовах. Запропоновані рекомендації враховують вплив ендогенних та екзогенних

факторів фінансового ризику, що дозволяє вирішити проблему ефективного формування й раціонального використання капіталу на підприємстві.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані у дисертаційному дослідженні результати мають теоретичне і практичне значення; розроблені науково обґрунтовані рекомендації можуть бути використані для імплементації управлінських рішень щодо формування і використання капіталу, спрямованих на забезпечення функціонування підприємства в умовах дії стресорів економічного середовища.

Наукові розробки і практичні рекомендації дисертаційного дослідження було прийнято до впровадження ПАТ «Одеський завод поршневих кілець» з метою підсилення інноваційної складової і підвищення інвестиційної привабливості підприємства (довідка № 24/01 від 18.01.2019 р.). Окремі положення щодо оцінювання факторів впливу на управління структурою капіталу були впроваджені ТОВ «Холдингова компанія “Мікрон”» для обґрунтування управлінських рішень на підприємстві (довідка № 18/06-23 від 11.02.2019 р.). Запропоноване у роботі використання інструментарію оптимізації структури капіталу впроваджено ТОВ «БЛЕК СІ ПАРТНЕРС» (довідка № 22/05 від 22.05.2019 р.). Основні результати та висновки дисертаційної роботи було впроваджено Одеською регіональною торгово-промисловою палатою (довідка № 2027.1-07/250 від 20.06.2019 р.).

Одержані результати наукового дослідження використовуються у навчальному процесі Одеського національного економічного університету при викладанні дисциплін «Управління фінансовою діяльністю підприємств», «Структурне фінансування та фінансові технології», «Фінансовий контролінг» (довідка № 01-17/736 від 30.08.2019 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, у якій викладено теоретико-методичні положення управління структурою капіталу підприємства і розроблено практичні рекомендації щодо його удосконалення в умовах ризику й невизначеності економічного середовища. Наукові результати, висновки і пропозиції, викладені в

дисертації, отримано автором самостійно і відображені в опублікованих працях. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації були використані лише ті ідеї та положення, що є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні науково-теоретичні положення й отримані практичні результати дослідження було апробовано на міжнародних і всеукраїнських конференціях, а саме: «Економіко-правові дослідження: міждисциплінарна взаємодія» (м. Харків, 2016 р.); «Механізми, стратегії, моделі і технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика» (м. Хмельницький, 2016 р.); «Актуальні питання економічних наук» (м. Запоріжжя, 2017 р.); «Теорія і практика сучасної науки» (м. Київ, 2017 р.); «Актуальні питання фінансів, економіки, обліку та менеджменту: теорія і практика» (м. Полтава, 2017 р.); «Перспективи розвитку економічної системи з урахуванням сучасних євроінтеграційних процесів» (м. Дніпро, 2018 р.); «Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами» (м. Київ, 2018 р.).

Публікації. Основні наукові положення, висновки і результати дослідження опубліковано у 19 наукових працях загальним обсягом 7,45 друк. арк., у тому числі: 2 публікації у колективних монографіях, 8 статей у наукових фахових виданнях України (з яких 7 – у наукових виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз), 2 статті у зарубіжних наукових виданнях, 7 публікацій за результатами участі у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації складає 278 сторінок, з них 178 сторінок основного тексту. Робота містить 47 рисунків, 25 таблиць, 19 додатків на 52 сторінках, список використаних джерел із 202 найменувань, розміщений на 19 сторінках.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено вирішення важливого наукового завдання, яке полягає у розвитку теоретичних засад і методичних підходів до управління структурою капіталу для підприємств України, формуванні практичних рекомендацій щодо його удосконалення в умовах ризику та невизначеності економічного середовища.

За основними результатами дисертаційної роботи зроблено такі висновки:

1. Узагальнення теоретичних положень вітчизняної та зарубіжної фінансової науки щодо змістовного наповнення поняття «капітал підприємства» дозволило встановити, що капітал представляє собою об'єкт фінансового управління, який характеризується безперервним рухом і здатністю приносити доход його власникам, на який можна постійно впливати з метою отримання цих доходів. Капітал є головною фінансовою базою створення підприємства і подальшого його розвитку, яка представлена у формі інтегрованих у процес господарювання власних та позикових коштів для фінансування діяльності підприємства. Зазначений підхід поглиблює розуміння економічної природи даної дефініції і розширює понятійний апарат дослідження. На основі проведеного аналізу наукових підходів до управління структурою капіталу підприємства обґрунтовано підхід, який містить формування стратегічної карти оптимізації структури капіталу, передбачає використання системи показників оцінки рівня ризику і спрямований на імплементацію ризик-стратегії у діяльність господарюючого суб'єкта з метою досягнення запланованих результатів управління. Такий підхід дозволяє виявляти можливі порушення у використанні капіталу підприємства і запроваджувати відповідні механізми подолання негативних тенденцій.

2. Дослідження методичних засад оцінювання вартості і структури капіталу підприємства обумовило розробку методологічного інструментарію діагностики ефективності системи управління структурою капіталу на основі дослідження комплексу показників фінансово-економічного стану підприємства і передбачає обґрунтування логіки взаємозв'язку та взаємоузгодженості між

ліквідністю, діловою активністю, фінансовою стійкістю, рентабельністю. Використання даного підходу дозволяє оцінити рівень ефективності управління структурою капіталу підприємства.

3. Встановлено, що здійснення ефективного процесу управління капіталом на підприємстві передбачає формування гнучкої фінансової стратегії управління структурою капіталу, яка враховує такі фактори, як фінансовий ризик та невизначеність середовища. Це дозволяє забезпечити адаптацію управлінських рішень до сучасних економічних тенденцій і дає можливість удосконалити фінансово-економічну діяльність за допомогою використання інструментарію оптимізації структури капіталу підприємства.

4. На основі проведеного аналізу впливу процесів деіндустріалізації на діяльність підприємств промисловості України виявлено згортання їх фінансово-виробничої діяльності, відзначено зменшення майже удвічі кількості великих промислових підприємств за останні десять років. Такий стан спричинено високим моральним та фізичним зносом основних засобів, втратою висококваліфікованого кадрового потенціалу, необхідністю трансформації традиційних галузей, переходу до високотехнологічних та наукоємних процесів, реалізації сучасних інноваційних проектів, що унеможливується відсутністю у підприємств вільних коштів для фінансування їхнього розвитку.

5. Аналіз і оцінка компонентів структури капіталу промислових підприємств України дозволили виявити стійке зменшення частки власного капіталу і критичний фінансово-економічний стан підприємств. Машинобудування є тією галуззю економіки, яка найбільш вразлива до економічної нестабільності і процесів деіндустріалізації. Нарощування зобов'язань для підтримки подальшого функціонування підприємств цієї галузі спричиняє зростання рівня ризику використання капіталу: у 75 % досліджуваних підприємств виявлено високий рівень ризику, у 25 % підприємств – середній.

6. Розвинуто науково-методичні підходи до оптимізації структури капіталу, які передбачають оцінювання ефективності управління структурою капіталу на основі поділу підприємств на дві групи: першу групу становлять

підприємства, стратегія управління капіталом яких спрямована на залучення й використання позикових коштів, а другу групу – підприємства, вектор розвитку яких пов'язаний з відсутністю тенденцій до нарощування зобов'язань та з оперуванням здебільшого власними коштами. Представлений підхід надає можливість встановити залежність фінансово-економічного стану підприємств від структури капіталу і виявити перспективи адаптації суб'єктів до економічної нестабільності.

7. Обґрунтовано наукові положення щодо формування стратегічних орієнтирів забезпечення ефективності системи управління структурою капіталу на основі ідентифікації й систематизації зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на структуру капіталу. Використання SWOT-, SPACE- і PEST-аналізу забезпечує можливість побудови матриці перехресного аналізу впливу відповідних чинників на структуру капіталу та управління нею. Запропонований підхід дозволяє виокремити ключові проблеми, розробити рекомендації й обґрунтувати превентивні заходи щодо запобігання виникненню даних проблем і на основі цих дій побудувати покроковий сценарій, який дасть можливість поліпшити фінансово-господарський стан підприємства.

8. Розроблено науково-методичний підхід до оцінювання впливу чинників на структури капіталу підприємства, який передбачає лінійне економетричне моделювання виявлення впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на структуру капіталу і враховує специфіку сфери діяльності підприємства. Такий підхід дозволяє визначити індивідуальну оптимальну структуру капіталу для кожного підприємства і сформулювати стратегію управління нею. Використання наданої моделі дозволило виявити, що з метою формування оптимальної структури капіталу для аналізованих підприємств машинобудівної галузі України рекомендована величина частки позикового капіталу знаходиться у діапазоні від 35 до 40 %. За умови дотримання рекомендованих значень коефіцієнта фінансового ризику розраховані показники оптимальності структури капіталу дозволять забезпечити стабілізацію фінансово-економічної ситуації на підприємстві.

9. Запропоновано науково-методичні рекомендації до удосконалення системи управління структурою капіталу підприємства, що передбачають структурно-функціональне моделювання бізнес-процесів управління і забезпечують можливість реалізації перманентного процесу моніторингу структури капіталу, її коригування та оптимізацію. Це дозволяє вирішити проблему ефективного формування й раціонального використання капіталу на підприємстві в умовах економічної невизначеності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Політична економія: минуле, теперішнє, майбутнє : монографія / під ред. В. М. Гейця, В. Н. Тарасевича. Київ : ЦУЛ, 2014. 1058 с.
2. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй / пер. з англ. Київ : Port-Royal, 2001. 612 с.
3. Сэй Ж.-Б. Трактат по политической экономии. Москва : Дело, 2000. 232 с.
4. Милль Дж. С. Основы политической экономии : в 3 т. / пер. с англ. Москва : Прогресс, 1981. 320 с.
5. Маршалл А. Принципы экономической науки : в 3 т. / пер. с англ. Москва : Прогресс, 1993. 415 с.
6. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика / пер. с англ. Москва : Дело ЛТД, 1993. 864 с.
7. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / пер. с нем., англ. Москва : Эксмо, 2007. 864 с.
8. Струве П. Б. *Patriotica* : сб. статей за 5 лет (1905-1910). Санкт-Петербург : Д. Жуковского, 1911. 620 с.
9. Маркс К., Энгельс Ф. Твори. 2-ге вид. Київ : Держ. вид-во політ. літ. УРСР, 1963. Т. 23–26.
10. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / пер. с англ. Н. Н. Любимова; под ред. Л. П. Куракова. Москва : Гелиос АРВ, 2002. 352 с.
11. Макконнелл К. Р., Брю С. Л., Флинн Ш. Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика : учебн. 19-е изд. Москва : ИНФРА-М, 2013. 1028 с.
12. Самуэльсон П., Нордхаус В. Экономика. 19-е изд. Москва : Диалектика-Вильямс, 2016. 1360 с.
13. Nitzan J., Bichler Sh. Capital as power: a study or order and creorder. London : Routledge, 2009. 438 p.
14. Brealey R. A., Myers S. C. Principles of Corporate Finance. Franklin Allen : Books, 2011. 969 p.

15. Крамаренко Г. О., Чорна О. Є. Фінансовий менеджмент : підруч. Київ : «ЦНЛ», 2006. 520 с.
16. Катан Л. І., Бровко Л. І., Дуброва Н. П., Бондарчук Н. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Суми : «Довкілля», 2009. 184 с.
17. Мочерний С. В., Ларіна Я. С., Фомішин С. В. Світове господарство в умовах глобалізації : монографія. Київ : Ніка-Центр, 2006. 200 с.
18. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навч. посіб. / за ред. Л. А. Кліменко. Київ : Ельга Ніка-Центр, 2002. 359 с.
19. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д., Нам Г. Г. Фінанси підприємств : підруч. 5-те вид., перероб. і доповн. / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. Київ : КНЕУ, 2004. 546 с.
20. Павлова Л. Н. Финансовый менеджмент: управление денежным оборотом предприятия. Москва : Банки и биржи, ЮНИТИ, 2009. 400 с.
21. Василик О. Д. Теорія фінансів : підруч. для студ. екон. спец. вищ. закл. освіти. 4-те вид., доп. Київ : НІОС, 2003. 411 с.
22. Зятковський І. В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2000. 228 с.
23. Гудзь О. Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств : монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2007. 578 с.
24. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. Київ : Знання, КОО, 2000. 378 с.
25. Гриньова В. М., Коюда В. О. Фінанси підприємства. Харків : ВД ІНЖЕК, 2007. 431 с.
26. Кірейцев Г. Г. Фінанси підприємств : навч. посіб. / за ред. д.е.н., проф. Г. Г. Кірейцева. Київ : ЦУЛ, 2002. 268 с.
27. Базилевич В. Д., Ільїн В. В. Метафізика економіки : монографія. Київ : Знання-Прес, 2007. 718 с.
28. Бланк И. А. Управление финансовыми ресурсами. Москва : Омега-л, 2011. 768 с.

29. Шкода М. С., Закордонець Р. М. Теоретичні основи економічної сутності понять «капітал підприємства» та «структура капіталу підприємства». *Актуальні проблеми інноваційного розвитку кластерного підприємництва в Україні* : зб. ст. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф., 30 березня 2017 р. Київ : КНУТД, 2017. С. 283–290.
30. Ковалев В. В. Финансовый менеджмент. Теория и практика. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. 1024 с.
31. Романенко О. Р. Фінанси : підручник. Київ : ЦНЛ, 2006. 312 с.
32. Опарін В. М., Паєнтко Т. В., Федосов В. М., Сущенко О. М. Інновації у фінансовій сфері : монографія / за ред. В. М. Опаріна. Київ : КНЕУ, 2013. 444 с.
33. Фінанси підприємств : підручник / Л. О. Лігоненко, Н. М. Гуляєва, Н. А. Гринюк та ін. Київ : КНТЕУ, 2007. 491 с.
34. Гайдук І. О. Класифікація фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2005. № 3. С. 204–208.
35. Кравцова А. М. Фінансові ресурси підприємств: механізм формування та ефективного використання : монографія. Вінниця : Балюк І.Б., 2010. 219 с.
36. Домбровська С. О. Роль та значення позикового капіталу підприємства. *Економіко-правові дослідження: міждисциплінарна взаємодія* : матеріали І міжнар. наук.-практ. конф., 26 вересня 2016 р. Харків, 2016 р. С. 42–44.
37. Dombrovska S. O., Shostak I. I. The role and importance of the enterprise`s borrowed capital. *Economic Processes Management: International Scientific E-Journal*. 2016. No 2. URL: http://epm.fem.sumdu.edu.ua/download/2016_2/2016_2_9.pdf (дата звернення 11.03.2017).
38. Домбровська С. О. Стратегічні орієнтири управління структурою капіталу підприємства. *Держава та регіони. Серія: «Економіка та підприємництво»*. 2018. № 4 (103). С. 113–119.
39. Фінансовий менеджмент / О. М. Гавриш, І. В. Колупаєва, В. А. Дубровіна. Харків : Світ книг, 2015. 204 с.

40. Негашев Е. В. Аналитическое моделирование финансового состояния компании : монографія. Москва : НИЦ ИНФРА-М, 2014. 186 с.
41. Modigliani F., Miller M. H. The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment. *The American Economic Review*. 1958. Vol. 48, No 3. P. 261–297.
42. Бригхэм Ю., Эрхардт М. Финансовый менеджмент. 10-е изд. / пер. с англ., под. ред. к.э.н. Е. А. Дорофеева. Санкт-Петербург : Питер, 2009. 960 с.
43. Myers S., Majluf N. Corporate financing and investment decisions when firms have information that investors do not have. *Journal of Financial Economics*. 1984. No 13. P. 187–221.
44. Салмон У., Лорш Дж., Дональдсон Г. Корпоративное управление / пер. с англ. Д. Конджер и др. Москва : Альпина Бизнес Букс, 2007. 221 с.
45. Jensen M., Meckling W. Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*. 1976. No 4. P. 305–360.
46. Крейнина М. Н. Финансовый менеджмент : учеб. пособ. Москва : Дело и сервис, 2015. 304 с.
47. Стоянова Е. С. Финансовый менеджмент: теория и практика : учеб. 6-е изд. / под ред. Е. С. Стояновой. Москва : Перспектива, 2010. 656 с.
48. Абдуллаєва А. Є. Формування організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами підприємства : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Хмельницький, 2018. 244 с.
49. Корж Р. В. Розвиток теорії структури капіталу. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ, 2012. № 13. С. 22–25.
50. Бланк И. А. Управление оборотным капиталом : учебный курс. Москва : Перспектива, 2008. 356 с.
51. Передерієнко Н. І., Леспук О. В. Управління структурою капіталу поліграфічних підприємств. *Менеджмент виробництва*. 2011. № 1 (31). С. 179–185.

52. Джалал А. К., Колпакова Н. С. Управление структурой капитала предприятия. *Наукові праці ПФ НУБіП України «КАТУ». Сер.: Економічні науки.* Київ, 2014. № 159. С. 13–20.
53. Біловодська О. А. Маркетинговий менеджмент : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 332 с.
54. Домбровська С. О. Тенденції системи формування фінансових ресурсів підприємств України та шляхи її вдосконалення. *Науковий вісник ОНЕУ.* 2015. № 2 (222). С. 42–53.
55. Kaplan R. S., Norton D. P. The Balanced Scorecard – Measures then drive Performance. *Harvard Business Review.* 1992. Vol. 70, No 1. P. 71–79.
56. Разработка сбалансированной системы показателей: методика. Система бизнес-моделирования Business Studio 3.6. 2011. 51 с. URL: http://mymanager.com.ua/bp/bs/overview/docs/bs_bsc.pdf/ (дата звернення: 28.05.2017).
57. Kaplan R. S., Norton D. P. The balanced scorecard: translating strategy into action. Boston : Harvard Business School Press, 1996. 322 p.
58. Ковальчук Н. О. Оптимізація структури капіталу промислових підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Чернівці, 2014. 20 с.
59. Домбровська С. О. Фінансовий контролінг як інструмент в системі антикризового управління в реальному секторі економіки. *Стабілізація фінансово-економічної системи України: новітні моделі та перспективи розвитку* : монографія / за заг. ред. О. М. Гончаренко, О. С. Світличної. Одеса : Атлант, 2017. С. 238–245.
60. Домбровська С. О. Економічне значення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства. *Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика* : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., 6–8 жовтня 2016 р. Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М.І., 2016. С. 27–28.
61. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебный курс. 2-е изд., перераб. и доп. Киев. : Эльга, Ника-Центр, 2004. 653 с.

62. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2004. 654 с.
63. Мойсеєнко І. П. Інвестування : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 490 с.
64. Ковалев В. В. Финансовый анализ: управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : Финансы и статистика, 2000. 512 с.
65. Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С. Финансы предприятий. Москва : ИНФРА-М, 1997. 392 с.
66. Шим Дж. К., Сигел Дж. Г. Финансовый менеджмент / пер. с англ. Москва : Филинь, 1996. 400 с.
67. Финансовое управление фирмой / В. И. Терехин, С. В. Моисеев, Д. В. Терехин, С. Н. Цыганков ; под ред. В. И. Терехина. Москва : Экономика, 1998. 350 с.
68. Момот Т. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 712 с.
69. Арнольд Г. Руководство по корпоративным финансам: пособие по финансовым рынкам, решениям и методам / пер. с англ. Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. 752 с.
70. Атkinson Э. А., Банкер Р. Д., Каплан Р. С. Управленческий учёт. 3-е изд. / под ред. Э. А. Атkinson. Москва : Вильямс, 2005. 874 с.
71. Дамодаран А. Инвестиционная оценка: инструменты и методы оценки любых активов. Москва : Альпина Паблишерз, 2010. 1338 с.
72. Коупленд Т., Коллер Т., Муррин Дж. Стоимость компаний: оценка и управление. 3-е изд. / пер. с англ. Москва : Олимп-Бизнес, 2005. 576 с.
73. Пойда-Носик Н. Н., Петришинець Л. В. Управління вартістю і структурою капіталу підприємства як елемент фінансової безпеки. *Фінанси України*. 2010. № 6. С. 117–124.
74. Савчук Т. В. Особливості розрахунку вартості власного капіталу публічних акціонерних товариств, акції яких не мають ринкової оцінки. *Науковий*

вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. 2011. № 1. С. 117–125.

75. Стецько М. В. Вплив імовірності дефолту на ставку витрат підприємства на позичений капітал. *Фінанси України.* 2015. № 8. С. 88–100.

76. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2003. 554 с.

77. Швиданенко Г. О., Шевчук Н. В. Управління капіталом підприємства : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2007. 440 с.

78. Школьник І. О., Боярко І. М., Сюркало Б. І. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / за ред. І. О. Школьник. Суми : Університетська книга, 2009. 301 с.

79. Черкасова А. О. Застосування сучасних методичних підходів до оцінки вартості капіталу акціонерного товариства. *Ефективна економіка.* Київ, 2012. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1234/> (дата звернення 10.07.2017).

80. Рубаха М. В. Формування фінансового капіталу суб'єктів господарювання в економіці України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Львів, 2014. 200 с.

81. Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций. Киев : Издательский дом «Максимум», 2001. 600 с.

82. Журавльова І. В., Латишева І. Л. Теоретико-методологічні основи управління формуванням структури капіталу підприємства з урахуванням інтелектуальної складової : монографія / за заг. ред. канд. екон. наук, доц. І. В. Журавльової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2013. 406 с.

83. Ван Хорн Дж. К., Вахович Дж. М. Основы финансового менеджмента. 12-е изд. / пер. с англ. Москва : Вильямс, 2008. 1232 с.

84. Суторміна В. М. Фінанси зарубіжних корпорацій. Київ : КНЕУ, 2004. 566 с.

85. Найт Ф. Х. Риск, неопределенность и прибыль / пер. с англ. Москва : Дело, 2003. 248 с.

86. Хикс Дж. Р. Стоимость и капитал. Москва : Прогрес, 1993. 488 с.
87. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія. Київ : КНЕУ, 2004. 480 с.
88. Івченко І. Ю. Економічні ризики : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 304 с.
89. Гранатуров В. М. Ризики підприємницької діяльності: проблеми аналізу. Київ : Державне видавничо-інформаційне агентство «Зв'язок», 2000. 150 с.
90. Ілляшенко С. М. Економічний ризик : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 220 с.
91. Большой экономический словарь. 3-е изд. / под ред. А. Н. Азрилияна. Москва : Институт новой экономики, 1998. 864 с.
92. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка. 4-е изд., доп. Москва : Азбуковник, 2000. 940 с.
93. Семенова К. Д., Тарасова К. І. Ризики діяльності промислових підприємств: інтегральне оцінювання : монографія. Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. 234 с.
94. Шапиро Н. А., Полторацкая Т. Б., Шапиро О. А. Учет фактора неопределенности в оценке риска предпринимательской деятельности. *Математические методы в экономике и технологиях – ММТТ-26* : сб. трудов XXVI Меджунар. научн. конф., 27-30 мая 2013 г. Нижний Новгород : Гос. техн. ун-т, 2013. С. 234–238.
95. Walker W. E., Harremoes P., Rotmans J., J. P. van der Sluijs, M. B. A. van Asselt, Janssen P., Kraye von Krauss M. P. Defining Uncertainty. A Conceptual Basis for Uncertainty Management in Model-Based Decision Support. *Journal of Integrated Assessment*. No 4 (1). 2003. P. 5–17.
96. Oxelheim L., Wihlborg C. Corporate Decision-Making with Macroeconomic Uncertainty: Performance and Risk Management. New York, Oxford : Oxford University Press, 2008. 244 p.

97. Daneshkhah A. R. Uncertainty in Probabilistic Risk Assessment: A Review. University of Sheffield, 2004. URL: <https://ru.scribd.com/document/37532904/Uncertainty-in-Probabilistic-Risk-Assessment> (дата звернення: 19.02.2017).

98. Домбровська С. О. Вплив фінансового ризику на систему управління фінансовими ресурсами підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2016. № 2 (61). С. 184-193.

99. The Merriam-Webster Dictionary. Merriam-Webster, Inc. 2016. 939 p.

100. Савицкая Г. В. Анализ эффективности и рисков предпринимательской деятельности: методологические аспекты : монографія. Москва : НИЦ ИНФРА-М, 2014. 272 с.

101. Соколов Д. В., Барчуков А. В. Базисная система риск-менеджмент организаций реального сектора экономики : монографія. Москва : НИЦ ИНФРА-М, 2015. 126 с.

102. Посохов І. М. Теоретичні та практичні аспекти управління ризиками корпорацій : монографія. Харків : Слово, 2014. 499 с.

103. Зазуляк Л. П. Чинники та джерела формування капіталу підприємствами. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2006. № 554. С. 35–39.

104. Копитко М. І. Невизначеність як властивість середовища функціонування промислових підприємств. *Економічний аналіз*. 2014. Т. 17. № 2. С. 61–68.

105. Славіна Н. А., Лаврук О. С. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності ситуацій. *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету*. 2014. Вип. 22. С. 212–217. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZnpPdatu_2014_22_51 (дата звернення: 10.02.2019).

106. Бланк И. А. Финансовая стратегия предприятия. Киев : Ника-Центр, Эльга. 2010. 720 с.

107. Кравченко О. О., Сипко М. Ю. Управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах зростання невизначеності. *Ефективна економіка*. 2018.

№ 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/10.pdf (дата звернення: 15.02.2019).

108. Martelli A. Scenario building and scenario planning: state of the art and prospects of evolution. *Futures Research Quarterly*. 2001. № 17. P. 57–70.

109. Донець Л. І., Сергєєва О. В. Науково-методичний інструментарій управління економічною стійкістю підприємства з урахуванням ризику. *Економічний нобелівський вісник*. 2014. № 1 (7). С. 148–154.

110. Вербицька Г. Л. Управління економічним ризиком. *Фінанси України*. 2004. № 4. С. 34–40.

111. Донець Л. І., Баранцева С. М. Управління формуванням прибутку підприємства в умовах ринкових форм господарювання : монографія. Донецьк : ДонНУЕТ, 2008. 255 с.

112. Сергєєва О. В. Діагностика економічної стійкості як складова системи управління підприємством. *Вісник соціально-економічних досліджень*. Одеса : ОДЕУ, 2007. Вип. 27. С. 320–326.

113. Кривов'язюк І. В., Смерічевський С. Ф., Кулик Ю. М. Ризик-менеджмент логістичної системи машинобудівних підприємств : монографія. Київ : Видавничий дім «КОНДОР», 2018. 200 с.

114. Корпоративные финансы / под ред. М. В. Романовского, А. И. Вострокнутовой. Санкт-Петербург : Питер, 2011. 592 с.

115. Старкова Н. А. Финансовый менеджмент. Рыбинск : РГАТА им. П.А. Соловьева, 2007. 174 с.

116. Долан Э., Кэмпбелл К., Кэмпбелл Р. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / пер. с англ. Москва : Профико, 1991. 448 с.

117. Домбровська С. О. Напрямки вдосконалення управління фінансовими ресурсами промислового підприємства. *Перспективи розвитку економічної системи з урахуванням сучасних євроінтеграційних процесів* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф, 17 березня 2018 р. Дніпро : НО «Перспектива», 2018. С. 73–77.

118. Домбровська С. О. Вплив деіндустріалізаційних процесів на управління структурою капіталу підприємств України. *Вісник Одеського*

національного університету. Серія: «Економіка». 2019. Вип. 1 (74). Т. 24. С. 50–54.

119. Зверяков М. І. Глобалізація і деіндустріалізація: зміст, суперечності та способи їх розв'язання. *Економіка України*. Київ, 2017. № 12. С. 3–12.

120. Король К. В. Економічний стан та проблеми розвитку галузі машинобудування в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2014. № 2. С. 158–163.

121. Данилишин Б. М., Клиновий Д. В., Пепа Т. В. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка України / за наук. ред. Б. М. Данилишина. Ніжин : ТОВ «Вид-во «Аспект-Поліграф», 2007. 688 с.

122. Промисловість України: тенденції, проблеми, перспективи : монографія / Н. В. Тарасова, Л. П. Клименко, В. М. Ємельянов та ін. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. 320 с.

123. Чумакова Т. М. Значення машинобудівного комплексу регіону в економіці України. *Економіка та держава*. Київ, 2011. № 7. С. 93–95.

124. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.05.2019).

125. Офіційний сайт Головного управління статистики в Одеській області. URL: <http://od.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 23.05.2019).

126. European Commission, Directorate General of Economic and Financial Affairs. URL: http://ec.europa.eu/economy_finance/index_en.htm/ (дата звернення: 18.10.2018).

127. Сайт Центру підтримки експорту Українського Союзу промисловців і підприємців. URL: <https://uspp.ua/promotion-center/> (дата звернення: 10.10.2018).

128. Домбровська С. О. Аналіз сучасних тенденцій стану фінансових ресурсів підприємств України. *Актуальні питання фінансів, економіки, обліку та менеджменту: теорія і практика* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 4 грудня 2017 р. Полтава : ЦФЕНД, 2017. Ч. 2. С. 25–27.

129. Веб-сторінка фінансової звітності ПАТ «ОВО "ХОЛОДМАШ"» сайту Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua/db/participant/00217863> (дата звернення: 13.05.2019).

130. Веб-сторінка фінансової звітності ПАТ «Одеський завод радіально-свердильних верстатів» сайту Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua/db/participant/05748890> (дата звернення: 13.05.2019).

131. Веб-сторінка фінансової звітності ПАТ «Одеський завод поршневих кілець» сайту Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua/db/participant/00235878> (дата звернення: 13.05.2019).

132. Веб-сторінка фінансової звітності ПрАТ «Одеський машинобудівний завод» сайту Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua/db/participant/00165698> (дата звернення: 13.05.2019).

133. Веб-сторінка фінансової звітності ПрАТ «Одеський завод сільськогосподарського машинобудування» сайту Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua/db/participant/05786152/> (дата звернення: 13.05.2019).

134. Веб-сторінка фінансової звітності ПАТ «ОДЕСАХАРЧОРЕММАШ» сайту Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua/db/participant/00383834> (дата звернення: 13.05.2019).

135. Веб-сторінка фінансової звітності ПАТ «Машинобудівне виробниче об'єднання "ОПІОН"» сайту Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua/db/participant/14309913> (дата звернення: 13.05.2019).

136. Веб-сторінка фінансової звітності ПАТ «Одеський завод по випуску ковальсько-пресових автоматів» сайту Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua/db/participant/05749145> (дата звернення: 13.05.2019).

137. Горбунова А. В. Ліквідність в оцінці і діагностиці фінансового стану підприємства : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 213 с.

138. Кащена Н. Б. Ділова активність підприємства: сутність та методика аналізу : монографія. Харків : Вид-во Іванченка І.С., 2016. 195 с.

139. Пойда-Носик Н. Н., Петришинець Л. В. Оцінка ефективності й оптимізація структури капіталу в системі фінансової безпеки підприємства. *Фінанси України*. 2010. № 10. С. 100–112.

140. Тищенко В. В. Фінансова стійкість підприємства як результат функціонування його системи економічної безпеки (на прикладі м'ясопереробних підприємств) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 21.04.02. Черкаси, 2015. 20 с.

141. Стащук О. В., Гриценюк А. В. Структура капіталу підприємства в контексті досягнення його фінансової стійкості. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер.: Економіка*. 2012. Вип. 19. С. 223–225.

142. Сіменко І. В., Гречина І. В., Ващенко Л. О. Фінансовий та управлінський аналіз підприємств: теорія та методологія : монографія. Донецьк : Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського, Донбас, 2013. 346 с.

143. Ткачик Л. П., Глемба К. С. Окремі аспекти міжнародної практики управління фінансовими ресурсами підприємства. *Молодий вчений*. 2015. № 11 (2). С. 130–133.

144. Роїк О. М., Азарова А. О., Кілимник Л. А. Математична модель та метод оцінки рівня ризику структури капіталу засобами нейронної мережі Хопфілда : математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці. *Актуальні проблеми економіки*. Київ. 2010. № 1 (103). С. 245–253.

145. Капітула С. В., Корміч Н. Б., Касьяненко О. С., Компанієць К. В. Оптимізація структури капіталу підприємства як спосіб управління його рентабельністю. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2012. № 2. С. 93–96.

146. Плешакова О. А. Формування та розвиток акціонерного капіталу в умовах ринкових трансформацій : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01. Київ, 2015. 20 с.

147. Потій В. З., Черкасова А. О., Куліш Г. П. Управління капіталом акціонерного товариства : монографія. Київ : КНЕУ, 2014. 246 с.

148. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI. Відом. Верхов. Ради України. 2008. (№ 50-51). Ст. 384. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 14.07.2018).

149. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://www.nssmc.gov.ua/> (дата звернення: 20.04.2019).

150. The official site of Bloomberg. URL: <https://www.bloomberg.com/> (дата звернення: 16.03.2018).

151. Сайт Svit Invest – біржевий брокер. URL: <https://svitinvest.com.ua/> (дата звернення: 15.05.2018).

152. Fama E. F., French K.R. Disappearing dividends: changing firm characteristics or lower propensity to pay? *Journal of Financial Economics*. 2001.Vol. 60, No 1. P. 3–43.

153. Українська біржа. URL: <http://www.ux.ua/> (дата звернення: 22.08.2018).

154. Патрушева Е. Г., Брюханов Д. Ю., Белкин Д. А. Управление стоимостью промышленных предприятий: теория, методика, практика : монографія. Ярославль : ЯрГУ, 2007. 296 с.

155. Близнюк О. П., Брезинська А. П., Іванюта О. М. Управління фінансовими ресурсами підприємств роздрібної торгівлі : монографія. Харків : Видавець Іванченко І.С., 2016. 253 с.

156. Патута О. С., Пришко К. Є. Вплив структури капіталу на фінансову стійкість підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 2. С. 323–327.

157. Гончаренко С. І. Машинобудування Одеського регіону. *Стратегія економічного розвитку країн в умовах глобалізації* : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., 17-18 лютого 2012 р. Т. 1. URL: http://confcontact.com/2012_02_17/2012_strategy1/20_Goncharenko.htm (дата звернення: 11.03.2018).

158. Добрава Т. Г. Деіндустріалізація економіки в контексті економічної безпеки України. *Економіка та суспільство*. 2017. № 12. С. 86–92.

159. Губанов С. С. Кризисная динамика: параметры и причины. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер.: Економічні науки*. 2010. № 3. С. 157–164.

160. Дорошенко Г. О., Дорошенко О. Г. Корпоративний контроль у системі вартісно-орієнтованого управління підприємствами. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7093> (дата звернення: 28.06.2019).

161. Поповенко Н. С., Лапіна І. С., Кула М. В. Економічні засади забезпечення сталого розвитку промислових підприємств. *Праці Одеського політехнічного університету*. 2013. № 3 (42). С. 315–319.

162. Рябикіна К. Г. Ефективність управління капіталом підприємства (на прикладі гірничодобувних підприємств) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Кривий Ріг, 2015. 20 с.

163. Домбровська С. О., Лапіна І. С. Адаптація фінансової стратегії підприємства до сучасних умов в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Економічні науки»*. 2017. № 25. Ч. 1. С. 138–141.

164. Кубарева В. С. Методологічні аспекти визначення місії та цілей підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2013. № 3 (2). С. 224–227.

165. Домбровська С. О. Вартість капіталу та її вплив на ринкову вартість підприємства. *Актуальні питання економічних наук: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., 9-10 червня 2017 р. Херсон : ВД «Гельветика», 2017. С. 30–33.*

166. Домбровська С. О., Лапіна І. С. Застосування системного підходу в управлінні фінансовими ресурсами підприємства. *Теорія і практика сучасної науки (частина I) : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., 15-16 червня 2017 р. Київ : МЦНД, 2017. С. 32–34.*

167. Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич А. Г., Каркавчук В. В. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія і механізми забезпечення : монографія / під ред. Т. Г. Васильцевої. Львів : Ліга-Прес, 2012. 385 с.

168. Смоляр Л. Г., Лизунова Т. Г. Сучасні підходи до управління фінансовими ресурсами вітчизняних підприємств. *Актуальні проблеми економіки*.

2014. № 8. URL: <http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2014-23.pdf> (дата звернення: 08.02.2018)

169. Власюк В. Є. Управління фінансовими ресурсами як значимий фактор сталого розвитку національної економіки : монографія. Дніпро : Ун-т митної справи та фінансів, 2016. 325 с.

170. Смирнов Є. В. Управління ресурсами підприємства (за матеріалами підприємств переробної промисловості України) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Київ, 2014. 20 с.

171. Сухарева Л. О., Стефківський В. М. Контроль управлінських рішень: системний підхід : монографія. Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. 236 с.

172. Косгирко Л. А. Фінансовий механізм сталого розвитку підприємств: стратегічні орієнтири, системи забезпечення, адаптація : монографія. Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2012. 474 с.

173. Замазій О. В. Оптимальна структура капіталу підприємства як чинник його конкурентоспроможності. *Економіка і регіон*. 2013. № 3. С. 110–116.

174. Фощан В. В., Михайлова О. В. Процесний підхід до управління структурою капіталу конкурентоспроможного підприємства торгівлі. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2016. Вип. 1 (23). С. 35–47.

175. Schragenheim E. Management dilemmas: the theory of constraints approach to problem identification and solutions. Boca Raton : St. Lucie Press. 1999. 209 p.

176. Домбровська С. О. Управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах трансформації економіки України. *Economics, management, law: problems of establishing and transformation: Collection of scientific articles*. 2016. Р. 179–182.

177. Чигарьов Д. В. Управління ефективністю розвитку промислового підприємства на стратегічну перспективу : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Маріуполь, 2018. 192 с.

178. Сердюкова О. И., Манкиева А. В. Зарубежный опыт привлечения инвестиций в экономику. *Вопросы экономики и права*. 2017. № 5. С. 19–23.

179. Волошко Н. О. Проблеми вдосконалення стратегічного управління капіталом акціонерного товариства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 3. С. 246–250.

180. Брежнева Ю. С. Разработка мероприятий по повышению прибыльности предприятия. *Научное сообщество студентов XXI столетия. Экономические науки* : сб. ст. по мат. XXXI междунар. студ. науч.-практ. конф. № 4 (31). URL: [http://sibac.info/archive/economy/4\(31\).pdf](http://sibac.info/archive/economy/4(31).pdf) (дата звернення: 20.02.2019).

181. Домбровська С. О. Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства. *Науковий економічний журнал «Інтелект XXI»*. 2017. № 6. С. 46–50.

182. Бондаренко О. С. Система оцінки ефективності управління фінансами підприємства у сучасних умовах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 16. С. 18–21.

183. Партин Г. О., Задерецька Р. І., Горбай Б. О. Формування системи показників контролю зовнішнього залучення коштів на машинобудівні підприємства. *Технологический аудит и резервы производства*. 2015. № 6 (6). С. 8–11. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatrv_2015_6\(6\)__3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatrv_2015_6(6)__3) (дата звернення: 28.06.2019)

184. Домбровська С. О. Оптимізація структури капіталу підприємства в умовах невизначеності економічного середовища. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 1 (63). С. 100–107.

185. Шляхта О. М. Swot-аналіз як інструмент стратегічного менеджменту підприємства. *Економічний простір*. 2012. № 68. С. 301–309.

186. Фощан В. В. Структура капіталу підприємства як об'єкт управління. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. Сер. Економічні науки*. 2014. № 2. С. 100–106.

187. Домбровська С. О. Потенціал формування оптимальної структури капіталу підприємств України. *Сучасні інструменти управління корпоративними*

фінансами : матеріали II всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 7 грудня 2018 р. Київ : КНЕУ, 2018. С. 102–105.

188. Семенов Г. А., Мелешко А. В. Оптимізація структури капіталу підприємства. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2010. № 4. С. 164–170.

189. Коваль Р. Я., Наконечный А. Н. Марковская модель для оптимизации структуры капитала корпорации. *Финансовые риски*. 2003. № 1. С. 82–85.

190. Гурнак О. В. Визначення оптимальної структури капіталу промислових підприємств. *Наукові праці НДФІ*. 2003. № 4. С. 73–81.

191. Айвазян С. А., Мхитарян В. С. Прикладная статистика и основы эконометрики. Москва : ЮНИТИ, 1988. 1022 с.

192. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://www.bank.gov.ua/> (дата звернення: 05.05.2019).

193. Домбровська С. О. Актуальні проблеми банківського кредитування для підприємств України. *European Journal of Economics and Management*. 2018. Vol. 4. Issue 1. P. 65–71.

194. Цікайло М. А., Скоропад І. С. Порівняння відсоткових ставок за депозитами / кредитами (на рік) в Україні та світі. *Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості* : тези доп. III міжн. наук.-практ. конф., 14–16 травня 2015 р. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. С. 687–688.

195. Жукова Н. К. Особливості кредитування комерційними банками суб'єктів господарювання в Україні. *Банківська справа*. 2006. Вип. 2. С. 65–72.

196. Про активізацію кредитування в Україні : Рішення Ради Національного банку України від 13.12.2017 р. № 59-рд. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/vr059500-17/> (дата звернення: 28.09.2018).

197. Богма О. С., Павлова А. С. Особливості управління фінансовими ресурсами вітчизняних підприємств. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 1 (13). С. 195–199.

198. Дячук О. В., Новодворська В. В. Місце кредиторської заборгованості в системі управління підприємством. *Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси*. 2013. Вип. 10 (3). С. 243–251.
199. Верников Г. Г. Основные методологии обследования организаций. Стандарт IDEF0. URL: www.cif.ru (дата звернення: 10.10.2018).
200. Латишева І. Л. Організація управління структурою капіталу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2007. № 579. С. 486–491.
201. Новиков М. В. IDEF0 в моделировании бизнес-процессов управления URL: www.cif.ru (дата звернення: 15.10.2018).
202. Домбровська С. О. Формування сучасного механізму управління інвестиційними потоками суб'єктів господарювання. *Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи* : монографія / за заг. ред. В. Г. Баранової, О. М. Гончаренко. Харків : «Діса плюс», 2019. С. 139–150.